

14. 6. 2006

ID: 41185

Hodnocení důkazu

Důkaz provedený fotokopií listiny hodnotí soud jako každý jiný důkaz podle zásad upravených v § 132 a násl. o. s. ř.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 32 Odo 964/2003, ze dne 22.6.2004)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně O. L., s.r.o., zastoupené, advokátkou, proti žalované A. a.s., zastoupené, advokátem, o zaplacení 171.889,- Kč, vedené u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 9 Cm 310/95, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 28. dubna 2003, č. j. 2 Cmo 540/2002-107, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 28. dubna 2003, č. j. 2 Cmo 540/2002-107, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Vrchní soud v Olomouci ve výroku označeným rozsudkem změnil rozsudek Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 27. ledna 2000, č.j. 9 Cm 310/95-68, ve znění usnesení ze dne 16. srpna 2002, č.j. 9 Cm 310/95-88, ve vyhovujícím výroku ve věci samé a ve výroku o nákladech řízení tak, že zamítl žalobu o zaplacení částky 155.415,- Kč představující kupní cenu dodaného zboží a uložil žalobkyni zaplatit žalované náklady řízení (výrok I.). Dále rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (výrok II.). Ve zbývajícím rozsahu zůstal rozsudek soudu prvního stupně nedotčen, neboť nebyl odvoláním žalované napaden.

Soudy obou stupňů dospěly ke shodnému závěru, že projednávanou věc je nutno posuzovat podle hospodářského zákoníku (dále též jen „hosp. zák.“), a to ve vazbě na ustanovení § 763 obchodního zákoníku (dále též jen „obch. zák.“). Odvolací soud rovněž přisvědčil i dalšímu závěru soudu prvního stupně, že žalovaná dluh, který je předmětem řízení, ve smyslu ustanovení § 132 hosp. zák. uznala, což učinila dopisem ze dne 11. února 1994 adresovaným předchůdkyni žalobkyně, jímž odvolací soud opakoval dokazování. Také se ztotožnil se soudem prvního stupně potud, že uznáním závazku vznikla vyvratitelná právní domněnka o trvání závazku v době uznání a že uznáním závazku přešlo na žalovanou důkazní břemeno k prokázání jejího tvrzení o tom, že uznala takzvaný „nedluh“, tedy že jí uznaný závazek v době uznání neexistoval.

Odvolací soud však na rozdíl od soudu prvního stupně na základě skutkových zjištění, která učinil z hospodářské smlouvy č. 674/91 ze dne 25. července 1991, z dodacích listů - výdejek č. 286 a 285, jakož i z dopisu právní předchůdkyně žalované ze dne 1. prosince 1994 adresovaného procesní předchůdkyni žalobkyně, jimiž částečně doplnil dokazování, dospěl k závěru, že žalovaná své uvedené důkazní břemeno unesla. Odvolatelce (žalované) se podle odvolacího soudu podařilo prokázat, že mezi předchůdkyni žalobkyně a předchůdkyni žalované nebyla řádně uzavřena hospodářská smlouva, neboť tato nebyla za odběratele, kterým měla být právní předchůdkyně žalované, podepsána. Rovněž tak vzal z předložených dodacích listů za zjištěné a prokazané, že na nich není žádné potvrzení o tom, že by zboží bylo žalované či její právní předchůdkyni dodáno. Za této situace pak bylo na žalobkyni, aby uvedená tvrzení vyvrátila a uzavření smlouvy, případně splnění dodávky prokázala, což však přes jím poskytnuté poučení neučinila. Odvolací soud uzavřel, že právní předchůdkyně žalované svým uznáním závazku ze dne 11. února 1994 uznala takzvaný „nedluh“, tedy že se žalované podařilo prokázat, že dluh uznaný její právní předchůdkyni v době uznání neexistoval. Za této situace proto rozsudek soudu prvního stupně v odvoláním dotčené části změnil a žalobu zamítl.

Rozsudek odvolacího soudu v obou výrocích napadla žalobkyně dovoláním, opírajíc jeho přípustnost o ustanovení § 238 odst. 1 písm. a) občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“) a důvodnost o ustanovení § 241 odst. 3 písm. c) a d) o. s. ř., jehož prostřednictvím namítla, že rozsudek vychází ze skutkového zjištění, které nemá oporu v provedeném dokazování a že spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Konkrétního právního pochybení se podle dovolatelky dopustil odvolací soud tím, že své rozhodnutí založil na

skutkových zjištěních, která učinil v rámci doplňování dokazování z prosté (neověřené) fotokopie listin předložených soudu její právní předchůdkyní. Vzhledem k tomu, že soud provedl důkaz fotokopii listin, aniž ověřil jejich shodu s originály a aniž si k takovému postupu vyžádal souhlas dovolatelky, nelze takový důkaz považovat ve smyslu § 123 a § 129 o. s. ř. za řádně provedený a ke skutkovým zjištěním z takto provedených důkazů nemělo být přihlíženo.

Nehledě na shora uvedený nesprávný postup při provádění dokazování dovolatelka rozporovala závěr odvolacího soudu, že žalovaná unesla důkazní břemeno a že se jí podařilo prokázat, že v době uznání jí uznaný dluh neexistoval. Takový závěr nemá oporu v provedeném dokazování, neboť žalovaná v průběhu řízení pouze poukázala na nedostatky listin předložených k žalobě procesní předchůdkyní dovolatelky, aniž navrhla nějaký důkaz k vyvrácení tvrzení žalobkyně o platném uzavření hospodářské smlouvy mezi procesní předchůdkyní dovolatelky a právní předchůdkyní žalované podle § 153 hosp. zák. (ať již písemně nebo poskytnutím požadovaného plnění).

Dovolatelka navrhla, aby dovolací soud zrušil napadený rozsudek a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Podle vyjádření žalované k dovolání vychází rozsudek odvolacího soudu ze skutkového zjištění, které má zcela oporu v provedeném dokazování a spočívá i na správném právním posouzení věci, proto se s ním plně ztotožnila. Žalovaná nesdílí názor žalobkyně, že důkaz fotokopii listin bez souhlasu účastníků nelze považovat dle ustanovení § 123 a § 129 o. s. ř. za řádně provedený, neboť to z citovaných ustanovení nevyplývá. Navíc to byla sama žalobkyně, která v žalobě fotokopie listin jako důkazy označila, předložila a požadovala jejich provedení, čímž podle žalované vyslovila nepochybně i souhlas s provedením důkazu kopii listin. Kromě toho žalobkyně tento souhlas vyslovila i při jednání před odvolacím soudem, což je uvedeno v protokolu z jednání konaného dne 28. dubna 2003. Rovněž tak nesouhlasí s tvrzením dovolatelky, že neunesla důkazní břemeno o tom, že uznala takzvaný nedluh. K prokázání tohoto svého tvrzení navrhla důkazy a tyto důkazy, z nichž vyplývá jí tvrzená skutečnost o neexistenci dluhu v době uznání, byly provedeny. Žalovaná setrvala na svém vyjádření, že předmětná hospodářská smlouva nebyla uzavřena, právní předchůdkyně žalobkyně zboží nedodala, její právní předchůdkyně zboží nepřevzala a žalovaná uznala takzvaný nedluh. Proto navrhla, aby dovolací soud dovolání zamítl s tím, že jí přizná náhradu nákladů dovolacího řízení.

Podle bodu 17., hlavy I., části dvanácté, zákona č. [30/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. lednem 2001). O takový případ jde i v této věci, jelikož odvolací soud věc ve shodě s bodem 15., hlavy I., části dvanácté, zákona č. [30/2000](#) Sb. rovněž projednal podle dosavadního znění občanského soudního řádu, jak sám výslovně zmínil v důvodech rozsudku.

Dovolání je přípustné podle § 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř., neboť směřuje proti rozsudku odvolacího soudu, kterým byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé a je i důvodné.

Vady vyjmenované v § 237 odst. 1 o. s. ř., jejichž existence činí zmatečným (s výjimkami zakotvenými v § 237 odst. 2 o. s. ř.) každé rozhodnutí odvolacího soudu (tzv. zmatečností), jakož i jiné vady řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, k nimž v případě přípustného dovolání dovolací soud přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 věta druhá o. s. ř.), dovoláním namítány nejsou a z obsahu spisu rovněž nevyplývají.

Nejvyšší soud proto rozhodnutí odvolacího soudu přezkoumal v napadeném rozsahu (srov. § 242 odst. 1 o. s. ř.), jsa vázán uplatněným dovolacím důvodem včetně toho, jak jej dovolatelka obsahově vymezila (srov. § 242 odst. 3 věta první o. s. ř.).

Právní posouzení věci je činnost soudu, spočívající v podřazení zjištěného skutkového stavu pod hypotézu (skutkovou podstatu) vyhledané právní normy, jež vede k učinění závěru, zda a komu soud právo či povinnost přizná či nikoliv.

Nesprávným právním posouzením věci je obecně omyl soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav (skutková zjištění), tj. jestliže věc posoudil podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Se zřetelem k době případného vzniku hospodářské smlouvy mezi právními předchůdci účastníků je pro další úvahy Nejvyššího soudu v tomto řízení rozhodný výklad zákona č. 109/1964 Sb., hospodářského zákoníku, ve znění zákonů č. 117/1965 Sb., č. [82/1966](#) Sb., č. [13/1967](#) Sb., č. [69/1967](#) Sb., č. [72/1970](#) Sb., č. [138/1970](#) Sb., č. [144/1975](#) Sb., č. [165/1982](#) Sb., č. [98/1988](#) Sb., č. [173/1988](#) Sb., č. [103/1990](#) Sb., č. [403/1990](#) Sb. a č. [63/1991](#) Sb.

Podle odůvodnění napadeného rozhodnutí založil odvolací soud svůj závěr o nedůvodnosti žalobního nároku na tom, že žalovaná fotokopii hospodářské smlouvy nepodepsanou právní předchůdkyní žalované a předloženými dodacími listy, na nichž není žádný podpis odběratele o převzetí zboží, prokázala své tvrzení, že k uzavření hospodářské smlouvy podle § 153 hosp. zák. a k dodání zboží nedošlo, čímž vyvrátila domněnku o existenci závazku a že žalobkyně, na kterou tak přešlo důkazní břemeno o uzavření hospodářské smlouvy a o případném splnění dodávky, toto důkazní břemeno neunesla.

Odvolací soud vyšel z úvahy, že za situace, kdy předložené listiny (fotokopie hospodářské smlouvy č. 674/91 a příslušné dodací listy) jsou k prokázání žalobního nároku nepostačující, unesla žalovaná důkazní břemeno o neexistenci uznaného závazku v době uznání, které na ni přešlo v důsledku uznání závazku její právní předchůdkyní podle § 132 hosp. zák. Tato úvaha správná není.

Podle ustanovení § 132 odst. 1 hosp. zák., platilo, že uzná-li povinná organizace co do důvodu a rozsahu písemně svůj závazek, třeba i promlčený, má se za to, že v rozsahu uznání závazek v době uznání trvá.

Uznáním dluhu podle § 132 odst. 1 hosp. zák. (stejně jako podle nynější právní úpravy pro obchodní závazkové vztahy obsažené v ustanovení § 323 odst. 1 věty první obch. zák.) se zakládá vyvratitelná právní domněnka o existenci uznaného závazku v době uznání. Důsledkem uznání závazku je tedy přesun důkazní povinnosti (důkazního břemene) z věřitele na dlužníka, na němž tak je, aby prokázal, že závazek nevznikl, zanikl či byl převedena jiného.

V procesní rovině vznik vyvratitelné domněnky nachází svůj odraz v ustanovení § 133 o. s. ř., které určuje, že skutečnost, pro kterou je v zákoně stanovena domněnka, jež připouští důkaz opaku, má soud za prokázanou, pokud v řízení nevyšel najevo opak. Zákon tím vyslovuje obecnou zásadu, že dokud není dokázán opak, platí za prokázanou skutečnost, pro kterou je v zákoně stanovena domněnka, a že tedy pouhá třeba i závažná pochybnost o tom, zda skutečnost v právní domněnce stanovená existuje, není sama o sobě důkazem opaku a nestačí k tomu, aby taková skutečnost nebyla považována za prokázanou. Na druhé straně prokáže-li opak skutečnosti, pro níž je v právním předpisu stanovena právní domněnka, účastník, kterého stihá důkazní břemeno, pak nelze důkazní břemeno dále „přenášet“ na druhého účastníka, v jehož prospěch právní domněnka svědčí. Nevyšel-li najevo opak, skutečnost, pro níž je stanovena právní domněnka, se neproazuje (dokazování o takové skutečnosti se neprovádí), neboť ze zákona ji má soud za prokázanou. V případě konstrukce vyvratitelné právní domněnky proto mohou nastat jen dva případy skutkového zjištění soudem: buď je prokázán opak, nebo má soud za prokázanou skutečnost předpokládanou právní domněnkou. To však neznamená, že by účastník, kterého nestihá důkazní břemeno opaku, nemohl navrhnout důkazy ke zpochybnění či vyvrácení skutečností, vyplývajících z důkazů opaku druhého účastníka.

Odvolací soud však při odvolacím přezkumu v souladu se shora uvedenými zásadami nepostupoval.

Jestliže určitá listina (fotokopie hospodářské smlouvy, jíž byl důkaz prováděn a na níž chybí podpis jednoho z účastníků) neproazuje určitou skutečnost, tj. v posuzovaném případě vznik hospodářské smlouvy, neznamená to ještě, že postačuje sama o sobě k důkazu opaku, tj. že k uzavření hospodářské smlouvy nedošlo. Hospodářský zákoník totiž kromě písemného uzavření hospodářské smlouvy připouští i vznik hospodářské smlouvy ústní formou (srov. § 24 odst. 2 a § 167 hosp. zák.) a případně i jinými způsoby – např. nahrazením dohody o předmětu a času plnění, popřípadě o ceně a o dalších náležitostech stanovených jako podmínka vzniku smlouvy (srov. § 153 odst. 2 hosp. zák.).

Obdoba platí o dodacích listech, jimiž odvolací soud doplnil dokazování a z nichž dovodil, že k dodání zboží nedošlo. Skutečnost, že dodací list není potvrzen odběratelem (v posuzovaném případě právním předchůdcem žalované), není sama o sobě důkazem opaku, tj. není důkazem žalované o tom, že její právní předchůdkyně jako odběratel zboží nepřijala.

Z uvedeného vyplývá, že důkazy (fotokopie hospodářské smlouvy č. 674/91 a dodací listy), jimiž by žalobkyně neunesla důkazní břemeno, pokud by jí svědčilo, nemusí být samy o sobě důkazem opaku. Jinak řečeno, zpochybněním listin, které ve prospěch žalobního nároku nesvědčí, není ještě prokázán opak. Tím, že právní předchůdkyně žalované závazek podle § 132 hosp. zák. uznala, se v návaznosti na § 133 o. s. ř. dostala do situace, že k vyvrácení právní domněnky musí prokázat opak. Na tom nic nemění, že jde o důkaz o negativním tvrzení; to nese pozice žalované, na kterou přešlo v důsledku uznání závazku její právní předchůdkyní důkazní břemeno. Za situace, kdy odvolací soud listiny (fotokopie hospodářské smlouvy a dodací listy), které vyhodnotil jako nepostačující k prokázání žalobního nároku, posoudil samy o sobě jako důkaz opaku žalované o tom, že její právní předchůdkyně uznala nedluh, založil své rozhodnutí na nesprávném výkladu ustanovení § 132 hosp. zák. a § 133 o. s. ř. Tím došlo k naplnění dovolacího důvodu nesprávného právního posouzení věci odvolacím soudem podle § 241 odst. 3

písm. d) o. s. ř.

Vzhledem k tomu, že žalovaná, již v důsledku uznání závazku její právní předchůdkyní důkazní břemeno o existenci závazku svědčilo, neprokázala uvedenými listinami opak (neuzavření písemné hospodářské smlouvy a nepotvrzené dodací listy ještě neprokazují, že nedošlo k uzavření smlouvy či ke splnění dodávky jiným zákonným způsobem), lze uzavřít, že závěr odvolacího soudu o tom, že žalovaná unesla důkazní břemeno k prokázání jejího tvrzení, že její právní předchůdkyně uznala nedluh, tedy že takto uznaný dluh v době uznání neexistoval, nemá oporu v provedeném dokazování a že dovolací důvod dle § 241 odst. 3 písm. c) o. s. ř. byl rovněž naplněn.

K námitce dovolatelky o provádění důkazů fotokopiemi listin je třeba uvést, že občanský soudní řád v žádném svém ustanovení neukládá soudu povinnost provádět důkaz pouze jejich originály. Ustanovení § 129 o. s. ř., jež upravuje způsob provádění důkazu listinou a § 123 o. s. ř., na něž dovolatelka rovněž odkazovala, které dává účastníkům právo vyjádřit se k návrhům na důkazy a ke všem důkazům, které byly provedeny, v uvedeném směru soudu žádné omezení neukládá. Důkaz provedený fotokopií listiny hodnotí soud jako každý jiný důkaz podle zásad upravených v § 132 a násl. o. s. ř. Nejvyšší soud již ve svém dřívějším rozhodnutí (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. března 1998, sp. zn. 1 Odon 53/97, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 8, ročník 1998, pod číslem 64) konstatoval, že podle ustanovení § 125 o. s. ř. mohou za důkaz sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci. Dále v něm uvedl, že i když jsou originály listin obecně jako důkazní prostředek zásadně vhodnější než jejich neověřené fotokopie, a že by se soud, pokud pro to nejsou závažné důvody, neměl při dokazování spokojit fotokopií listiny, nelze takový postup prohlásit za postup odporující zákonu; v této souvislosti lze pouze vážít průkaznost provedeného důkazu.

Vzhledem k tomu, že rozsudek odvolacího soudu není správný, Nejvyšší soud jej, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), zrušil (§ 243b odst. 1 věta za středníkem o. s. ř.) a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 věta první o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Procesní společenství účastníků](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Odpovědnost za škodu](#)
- [Konkurs \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Mzda \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oddlužení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Význam řízení](#)
- [Vzájemné plnění \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Věcná příslušnost](#)